

Válečná hrdinka

Zastávka u Brna, Česká republika, 8. 1. 2019

Hana si všimla, že Ema má na učebnici „Sociologická teorie genderu“ nenápadně položený mobil a surfuje po netu. „Hele, ty se neučíš!“

„A ty snad jo?“ Ema byla u Hany poprvé a rovnou tam měla přespat. Už se docela nudila. „Máš tu něco k pití?“

„Copak nebudeme celou noc šprtát.“ Kvůli Eminu zklamanému výrazu v obličej zalovila v paměti. „Možná babka bude mít nahoře schovanou vodku.“

Ema se podívala na hodinky. „Myslíš, že v půl dvanáctý bude tvoje babička ještě vzhůru?“

„Zlata není moje babi. Je to sestřenka dědy, takže něco jako prateta, ale říkáme jí babka,“ zvedla se a smetla ze sebe drobky pizzy. „A doufám, že spí. Pojď, mrkneme se.“

Otevřela dveře podkrovního bytu a pach stařešiny ji praštil do nosu. Začala šmejdit po místnosti. Otvírala skřínky z padesátých let plné knih, starého povlečení a nepotřebných krámů.

Ema se nejprve zdráhala vstoupit k cizí paní a jen se rozhlížela po chladné místnosti se zašlými tapetami, prošoupaným kobercem a opotřebovanými křesly. Nakonec neodolala a vešla, aby si mohla časem zapomenutý pokoj prohlédnout. „Tohle je cool!“ vytáhla mobil a vyfotila si plasmovou televizi, přes kterou byla přehozená háčkovaná dečka.

„Si blbá...“

„Kámo, čum!“ ukazovala na sametovou nástěnku plnou vojenských vyznamenání a otevřela dřevěnou krabičku, ve které bylo několik dalších medailí, ústřížky novinových článků a černobílé fotky. „Byla docela fešanda!“ vytáhla fotografii z vrchu, na které mladá blondátá žena stála před šedým pozadím v uniformě rudé armády. Vypasovaný kabátek s medailemi, šerpa přes rameno a sukně pod kolena jí vážně slušely.

Hana probírala bednu plnou prázdných zavařovaček a vratných láhví, bohužel prázdných. „Je to pošahaná komunistka, nech to bejt.“

„To je nějaká úcta ke stáří? Určitě je to válečná hrdinka, zasloužila se o naši svobodu a ty takhle!“ Ema to myslela trochu ironicky. Všechno nadšeně fotila a nezapomněla ani na selfie s Hanou. „Hele, nacista!“ všimla si zarámovaného pomačkaného obrázku ve skleněné vitríně. Mladý muž měl

světlé pronikavé oči, byl hladce oholen a dle uniformy se jednalo o nějakého důstojníka. „To byl určitě její milenec!“

„Ty vole, nesnášela Němce, chápeš? Hlavně se o tom s ní nebav, kdybys ji někdy potkala. Mlela by o tom půl dne.“

Ema zajásala. „Hele, ale to by se mi hodilo do seminárky, ženská v armádě! Víš co, popsat, jak to měla těžký, aby dostala všechny ty medaile, a co pro to musela udělat. Možná by z toho mohla bejt i bakalářka.“

„Blbko, ještě nemáš ani první semestr a už plánuješ bakalářku?“ Rozhlédla se s rukama v bok a povzdychla si: „Ty vole, žádněj chlast tu není...“

V ložnici se rozsvítilo a ozvalo se rozmrzelé: „Jestli jste od gestapa, tak jdete pozdě, válka už skončila, pitomci!“

„Skončila už dávno, babi. To jsem já, Hanička.“

Rozletěly se dveře a v nich stála pětadvadesátiletá stařena v bílé noční košili. Hlavu jí zdobily šediny a místo jedné nohy měla protézu. „Kdo?“ zamžourala na ni.

Hana pohodila hlavou a teatrálně protočila panenky. „Pojď, jdeme,“ chytla Emu za ruku a táhla ji ke dveřím.

Emě bylo trapně, že ji vzbudily. „Promiňte, jenom jsme hledali nějaké pití.“

„Když nemůžeš nepřítele zastřelit, tak si s ním dej vodku,“ zamumlala a zašla do ložnice.

„Pojď už,“ Hana přešlapovala ve dveřích.

„Počkej, třeba nám něco dá. Tyhle babky mladý vždycky podělí.“

„Stojí ti to za to? Budeš muset poslouchat nějaký bláboly.“

„A ty chceš bejt celou noc na suchu?“

Zlata vyšla z ložnice a skutečně přinesla láhev finské vodky a tři porcelánové hrnečky se zeleným vzorem.

„Vidíš, říkala jsem to,“ mrkla Ema.

Stařenka se posadila do křesla a roztřepanýma rukama nalila, pak ze sekretáře vytáhla popelník a připálila si.

Hana začala máchat rukou. „Nesnáším kouř, pojď, pudem.“

Ema ani neodpověděla a sedla si do křesla naproti Zlatě. „Tak děkuju,“

chopila se hrnečku.

Hana si s nechutí přinesla židli a připojila se k nim, připadalo jí neslušné nechávat tam kamarádku samotnou.

Babka se, jak Hana očekávala, pustila hned do vyprávění, jak s nepřitelem popíjela vodku. Znělo to, jako by se to stalo před pár hodinami.

Varšava, Polsko, 9. 7. 1945

Lezla jsem po čtyřech v úzkém proudu splašků. *Fuj, to je hnus*, pomyslela jsem si. Odřená kolena a holiny plné bahna se daly vydržet, ale zapíchalo mě v podbřišku a tělem se mi rozlilo podivné slabo, které jsem dobře znala. *Do háje, a ještě ke všemu to dostanu. Co to bylo za nápad chodit kosit Němce, zrovna když to mám dostat?!*

Zpočátku jsem se pořád ohlížela, jestli mě příslušníci Wehrmachtu nepronásledují, ale nejspíš se jim nechtělo zacházet tak daleko. *Sakra, normálně se dá v těch kanálech chodit, to jsem musela vlézt zrovna do tak blbýho...* Nic jiného mi nezbylo, když jsem před nimi utekla do slepé uličky. *Aspoň, že chlapi z jednotky zdrhli včas, když jsem velela „ústup“.*

Redukovat nacisty mě bavilo, připadala jsem si důležitá. Byl to příjemný adrenalin, prohledávat domy a sem tam nějakého vojáka vyšťárat a odprásknout. Důstojníky jsme samozřejmě vodili na velitelství, pokud to šlo. Částečně to byla satisfakce za jejich zločiny, ale hlavně mě těšila dobře odvedená práce. *Proč jich tam bylo tolik? Měli po válce zdrhat, ne se shlukovat v troskách*, stále jsem se divila, že nás překvapila přesila.

V kapesní svítilně bylo potřeba šetřit baterii, takže jsem ji používala jen u křížovatek a na kompas, abych zkontrolovala, že si držím směr na východ, tedy do centra Varšavy. *Tohle mě nebaví, kam až ten kanál vede?* Posvítla jsem do nekonečného tunelu, ze stran přitékaly splašky, všude byla olezlá plíseň a občas mi přes cestu proběhl potkan. Když se o mě v naprosté tmě jeden otřel kožichem, dost mě to vyděsilo. Sice jsem nezakřičela, ale hrklo ve mně a srdce se mi rozbušilo až v krku, musela jsem to chvíli rozdýchávat.

Po nějaké době jsem uslyšela šustění a šplouchání, jako bych v kanále nebyla sama. Zarazila jsem se a ani se nehnula. Zatajila jsem dech a poslouchala, jestli je to potkan, nebo něco jiného. Bylo naprosté ticho a posvítit jsem se neodvažovala. Krev mi tepala v uších a hrdlo se mi sevřelo. Dala jsem na svůj instinkt a potichu vytáhla zbraň.

Ozvalo se lámanou polštinou: „Je tam někdo?“

Polil mě studený pot. Prvotní nápad byl stisknout spoušť. *Co když je tam zatačka? Jenom bych na sebe zbytečně upozornila a ten chlap může střelbu opřevovat! Polák to není. Kruci, takže nějaký Němec mi leze naproti.*

„Nechci se s vámi potkat, takže se otoč a lezte zpátky,“ odpověděla jsem německy. Hned jsem si uvědomila chyby ve větě a doufala, že ho oklamu aspoň ženským hlasem.

„Nemůžu, jsem na útěku.“

„Před Rudoarmějci?“

Chvilí váhal. „Nechci vám na to odpovídat, co když jste jednou z nich?“

Doufala jsem, že z MÉHO tunelu zmizí nebo se naivně připlazí a já ho odprásknu, abych mohla pokračovat v cestě. Nastalo ticho. *Sakra, tak polez, ať tě můžu sejmout.* Nejspíš měl strach a nečekal, že tu na někoho narazí. *Do prdele, co teď?*

Ozvalo se šustění, asi se posadil. Pak promluvil: „Předpokládám, že ani jeden z nás tady v tom kanále nechce umřít a ani přelézat mrtvolu toho druhého, takže navrhuji příměří bez ohledu na to, za koho bojujeme a jestli jsme vojáci nebo civilisté...“

„A jak to chceš provést?“ přerušila jsem ho.

„Prostě si slíbíme, že po sobě nebudeme střílet, vyhneme se tu nějak a každý bude pokračovat svým směrem.“

Jo, ty si myslíš, že jsem tak blbá, abych ti uvěřila, nacisto hnusnej? Ruka s revolverem se mi třásla.

Rozsvítil baterku, čímž učinil první mírový krok. Viděla jsem jen jeho nohy, skutečně byl za zatačkou. *Tak to budu muset blíž, abych ho trefila,* opatrně jsem se přiblížila a dodávala si odvahy.

„Myslím to vážně, nebudu po vás střílet. Budu rád, když moji nabídku přijmete.“

Mlčela jsem a stále usilovně přemýšlela, jestli zaútočit, nebo se tomu náckovi prostě vyhnout a doufat, že mi neublíží. Byla jsem vynervovaná, celá se třásla a před očima se mi objevily mžitky. Takhle blízko smrti jsem snad ještě nebyla.

„Zvu vás na cigáro,“ vystrachal krabičku a natáhl s ní ruku.

Jeho prudkého pohybu jsem se lekla a stiskla spoušť. Kulka se jen zarazila do zdi. On palbu opřevoval mým směrem, dvakrát minul, potřetí mě zasáhl do lýtky těsně nad kotník. Tělem se mi rozlila neuvěřitelná bolest.

„Au, au, au,“ rozbřečela jsem se a pevně si tiskla ránu, která začala hned krváčet. Zhasnul, tak jsem aspoň všechnu tu krev neviděla.

„Trefil jsem vás?“ ozval se.

Ne asi, brečím si tu jen tak. „Táhni do hajzlu ty nacistický prase!“ zakřičela jsem.

„To máte za to, že nedodržíte dohodu.“

„Vypadni!“

Čekala jsem, že bude zase střílet a dodělá mě, měla jsem co dělat, abych udržela svoji zbraň v ruce. Srdce jsem měla až v kalhotách a skrz bolest mi začínalo být jedno, jestli se ubráním, nebo zdechnu.

Dle zvuků začal lézt za mnou, marně jsem vystřelila někam do zdi, pak mi revolver sebral a hodil ho za sebe. Žbluňknul do sraček a já jsem byla naprosto bezbranná. Celá jsem se třásla, do očí se mi draly slzy a rusky jsem nadávala.

Když byl u mě, rozsvítil baterku. Očekávala jsem, že mě hned zastřelí, místo toho mě sjel pohledem, vytáhl šátek a rázně mi omotával ránu, aby ji zaškrtil. U toho křičel, až prskal: „Mám už toho dost, celý týhle podělaný války!“ zněl přesně tak, jak jsem od nacistů znala. „Chci jenom utéct pryč od toho všeho. Copak tohle svinstvo nikdy neskončí? Kam se poděl zdravý rozum a lidskost?!“

Už jsem ani nenadávala, vytáhla placatici s vodkou a pořádně se napila. Na nic se neptal, vytrhl mi ji z ruky a trochu nalil na ránu. Šíleně to zaštívalo, až jsem se zkroutila a hlasitě vykřikla.

Pak si sám lokl. „To je síla!“ oklepal se a vrátil mi ji zpátky.

Během pár hltů jsem ji dopila a docela to pomohlo.

Posadil se naproti mně a jen utrousil: „Scheiße.“

Vytáhl cigarety a připálil si. Natáhla jsem ruku, tak mi jednu nabídl a připálil i mně. Pozorně jsem si ho prohlédla. Byl špinavý, uřícený, zarostlý vousy a nejspíš docela dlouho nespál.

„Takže poručík,“ konstatovala jsem.

„Leutnant Erich Rott,“ představil se.

„Zlata,“ odpověděla jsem stroze. „Stejně budou všichni němečtí důstojníci viset.“

„Proč myslíte, že utíkám? Docela jsem se trefil, když jsem myslel, že jste rudoarmějka. Tohle vaší armádě závidím, my tam žádný ženský nemáme. Ale vy nejste obyčejná vojanda,“ ukázal na moje frčky, „to je poručík? Moc se v těch vašich hodnostech nevyznám.“

„Podporučík. Povýšili mě díky skvělé němčině.“

„Zase tak skvělá není, máte ruský přízvuk a plete se vám tykání a vykání.“

Zamračila jsem se. *Takže mě bude kritizovat nějaký blbej nácek. Proč už nevypadne?*

Kouřili jsme a sledovali jeden druhého. Byla jsem opilá, ale bolest se mi podařilo trochu utlumit. Raději jsem už nic neříkala, vypadalo to, že mě nezabije, tak jsem ho nechtěla provokovat. Jen jsem doufala, že už nepromluví – strašně mě sral a bála jsem se, že řeknu zase něco jízlivého.

Jenomže on si očividně chtěl povídat. „Ještě, že už ta válka skončila. Proč jste nepřišli povstalcům na pomoc, mohl být konec dřív?“ zeptal se s vyčítavým tónem.

„A co vy, vás bavilo vraždit tisíce civilistů a srovnat Varšavu se zemí?“

„No, nebyl jsem z rozkazu Himmlera moc nadšený, ale co jsem měl dělat? Kdybyste místo dýchánku u Prahy zasáhli, nemuselo k tomu dojít.“

„A ty bys byl mrtvej, hovado,“ utrousila jsem rusky. „Stejně budeš viset jako prase!“ přecedila jsem přes zuby.

Začal se smát. *Teď jsem nevěděla, jestli mi rozuměl, nebo ne.*

„Co ti přijde vtipný?“

„Že používáte hlášku, kterou vymyslel Hitler, ‚hänge sie wie Schweine auf‘ a rusky to zní fakt legračně.“

Zatnula jsem zuby a spolkla další trefnou odpověď na Hitlerovo fiasko, abych ho nenaštvala.

Svítilna začala poblíkávat. Uhasil nedopalek ve spláškách a prohlédl si mě.

Teď přemýšlíš, jestli mě zastřelit, co? To by ti bylo podobný, nácku pošahanej.

Zhasnul a podle zvuků se odplazil kanálem tam, odkud jsem přišla.

Zastávka u Brna, Česká republika, 9. 1. 2019

Hana se podívala na hodinky a předstírala, že je z vyprávění znuděná. „Už je po půlnoci, půjdeme k sobě.“ Ve skutečnosti ji příběh docela zaujal – věděla jen, že babku o nohu připravil nacista, ale podrobnosti neznala.

„No jo, Erich Rott,“ stařena zasněně pohlédla na zarámovanou fotografii.

Ema se otočila, aby si obrázek znovu prohlédla. „To je on? Proč ho tady máte vystavenýho?“

„Je to fešák.“ Od skoro stoleté babky to znělo téměř chlípně. „Tuhle fotku jsem našla na bývalé základně ve Varšavě, nosila jsem ji pak jako talisman,“ poplácala si na hrud', kde bývá náprsní kapsa, „pěkně u srdíčka.“

„Byla jste do něj zamilovaná?“ Ema stále nechápala její vztah k muži, který ji zmrzačil.

„Hm,“ zamyslela se nad záluďnou otázkou, „svým způsobem jsem ho měla ráda. Díky němu jsem měla takový úspěch. Na všech těch oceněních má nemalé zásluhy.“

„Povězte mi, to mě zajímá...“ Ema se k ní naklonila, „měla jste to jako žena v armádě těžké?“

„No tak,“ Hana ji pokárala za nevhodnou otázku, „Ema je na gender studies...“ snažila se vysvětlit zmatené babce.

„Co je to džendr?“

Emu si poposedla: „Zabýváme se rozdíly mezi muži a ženami, jak k nim přistupuje společnost a jak to ženy mají těžké v některých oblastech.“

„Takový hovadiny se dneska učí? K čemu je to krucinál dobrý?“ přerušila ji.

„Třeba to pomáhá ženám, aby se prosadily tam, kde je více mužů,“ začala se zastávat svého oboru. „Často jim v tom chlapi brání a neberou je. Proto bych ráda věděla, co všechno jste musela udělat, abyste takhle povýšila,“ po očku sledovala fotografii nacisty a přemýšlela, jak ji mohl příslušník nepřátelské armády pomoci v kariéře.

„Milá zlatá, ty tvoje džendry jsou naprostá pitomost. Rozdíl mezi ženskou a chlapem je jasný – chlap má ptáka a ženská pipku. A v armádě je úplně jedno, co máš v kalhotách. Když jsi důstojník, musí tě jednotka poslouchat.“

„No tak ale měla jste nějaké ambice, když jste vstoupila do armády, ne? Ukázat, že vy, jako žena, dokážete to, co ostatní muži...“

„Ani hovno. Nic jiného mi nezbývalo. To víš, že bych raději seděla doma na kanapi, ale holt mě naverbovali. Bylo mi úplně jedno, jestli povýším nebo dostanu ocenění, válka je spíš o tom, aby člověk přežil.“

„Ale něco jste dokázala, jinak byste neměla tolik medailí.“ Ema začínala být zklamaná, že její otázky mířící na nerovnost mužů a žen nedopadají na úrodnou půdu.

„Já ti něco povím, holčičko,“ připálila si další cigaretu a nalila vodu do hrnečků, „když makáš svědomitě, poctivě a nadšeně, dostaneš se daleko. Vedení má rádo, když uděláš něco navíc, jsi iniciativní a kreativní. To platí pro jakoukoliv práci, i pro vojáky. A je úplně jedno, jestli jsi baba, nebo chlap.“

Začala zase vyprávět, jako by se to událo včera.

Varšava, Polsko, 13. 9. 1945

Dlouho trvalo, než jsem se zotavila. Nakonec mi museli nohu amputovat a naučila jsem se nosit protézu. Nechtěli mě posílat do terénu, proto mě přeložili k vojenskému soudu, kde jsem vedla výsledky zajatých nacistů a velela popravčí četě. Denně jsme jich vyřídili pět až deset.

Po nějakém čase nám zajatci došli, tak jsem na udání vyjžděla do okolí. Vojáky jsme hned postříleli, když se bránili. Když se vzdávali, tak jsme je odvezli za město a tam oddělali, aby to nevypadalo jako vražda. Důstojníky

jsme vždy posílali na výslech a k soudu, ale pak za mnou přišel nadporučík: „Podporučíku, odvádíte dobrou práci, ale nevozte nám je sem pořád. Stojí to prachy a čas a stejně je všechny čeká nejvyšší trest. Až najdete další důstojníky, vyřídte to s nimi prostě na ulici.“

Veřejné popravky mě docela bavily, připadala jsem si důležitá, když jsem velela „připravit, namířit a pal!“ Taky jsem u Poláků sklízela respekt a obdiv.

Pak v půlce září přišel telegram od staré švadleny z Lešna, že nějakému Němci poskytla pokoj za práci a stravu a že je podezřelý. S pěti vojáky jsme se ihned vydali na cestu.

Čekala na ulici. Vojáci hned zamířili k domu, aby zajistili vchod a okna, takže neměl šanci utéct.

Já jsem se s ní pustila do řeči: „Jak dlouho tu je?“

„Asi dva měsíce.“

„Proč jste to nenahlásila dřív?“

„Potřebovala jsem ušít hodně oblečení a on pracoval docela rychle. Teď už není z čeho šít, tak ho nepotřebuju.“

Pomocí čtyř zdvižených prstů jsem dala vojákům pokyn, že bude „mazec“. Byla to naše zábava při lovu Němců – trestali jsme tak civilisty za to, že ukrývali nacisty, protože jim byli nějak prospěšní, a tím bránili spravedlnosti.

„Očekává nás?“ zeptala jsem se jí ještě a snažila se o milý tón.

„Ne, nic netuší. Zadala jsem mu práci, tak je v pokoji a šije.“

Vtrhli jsme do domu a zamířili najisto do ložnice. Byl tam zapnutý šicí stroj, ale Němec nikde.

„Nejspíš nás viděl, prohledejte to tu,“ rozkázala jsem.

Vojáci moc dobře věděli, jakým stylem mají hledat – otvírali skříně a hrnuli z nich věci ven, vytahovali celé šuplíky, shazovali věci z polic a švadlena mezi námi pobíhala a snažila se padající věci chytat. *Zasloužíš si to, krávo udavačská*, pousmála jsem se s předstíranou lítostí, že to opravdu musí být. Porcelán se tříštil, dupali jsme ve střepech a já se bavila tím, že jsem těžkými vojenskými botami rozšmelcovala, co se nerozbilo. Baba se už zalykala pláčem.

„Promiňte, nevšimla jsem si, co mám pod nohama,“ rozdupla jsem šálek a mile se na ni usmála.

Vojáci zatím rozpárali duchny, ze kterých se valilo peří a poletovalo pokojem, bajonety rozřezali matrace postelí a mně bylo celou dobu jasné, že

se udaný Němec schovává za řadou šatních skříní, které byly nejspíš kvůli vlhkým zdem odsunutě necelý metr od zdi. Za nimi měla švadlena skladiště nepoužitelných metráží, které byly poházené v hromadách a páchly plísní.

Nahlédla jsem do uličky za skříněmi a mrkla na vojáky, že je opravdu tam. Opřela jsem se o stěnu a vzala do ruky bajonet.

„Tak co, mám tě rozpárat skrz tu deku, nebo vylezeš a postavíš se smrti čelem jako chlap?“ pobídla jsem uprchlíka provokativně a zadívala se jeho směrem.

Nejspíš si nebyl jistý, zda ho vidím.

„Vím, že tam jsi, třeseš se jak ratlík,“ ujistila jsem ho.

Ještě chvíli váhal a pak odhodil hadry a posadil se. „Myslel jsem, že strach má v ohrožení pomoci, ne člověka prozradit.“

„Asi nesmíš být tak moc posranej,“ zasmála jsem se a v tom jsem ho poznala – byl rozcuchaný a oholený, měl na sobě obyčejné béžové plátěné šaty, ale byl to „poručík Erich Rott“!

„Koukám, že jste ten můj výstřel přežila,“ podotkl, když si i on uvědomil, kdo jsem.

Vytáhla jsem nohavici a ukázala mu protézu.

„A kruci, to si asi pěkně slíznu, co?“

„Už se nemůžu dočkat. Tak pojď,“ vytáhla jsem pouta.

Neochotně se zvedl a pomalu se brodil v hadrech, až došel ke mně. Nasadila jsem mu je a dala pokyn vojákům: „Uděláme to na náměstí“.

„To jako hned?“ podivil se.

„A na co čekat, stejně bys vyfasoval trest smrti,“ vystrčila jsem ho zpoza skříní.

Úplně zbledl a sotva se držel na nohou. Vojáci ho dovedli před radnici, postavili ke zdi a zavázali oči páskou, což hned upoutalo pozornost lidí. Kolem se začal utvářet hlouček.

Abych uvedla, co se bude dít, hlasitě jsem začala řečnit: „Poručík Erich Rott je odsouzen za účast na společném zločinném plánu s cílem vyvraždění statisíců obyvatel Varšavy. Nyní bude řádně popraven.“

Lidi začali pískat, bučet, házet po něm kamínky, plivance k němu nedoletěly. Z toho jsem měla dobrý pocit. Obdiv lidí, že trestáme tyhle křiváky, mi vždycky lichotil.

On jen zhluboka dýchal, přenášel váhu z nohy na nohu, stále se klepal strachy a nevydal ani hlásku, nejspíš mu bylo jasné, že by to nemělo smysl a německy by mu Lešané stejně nerozuměli. Překvapilo mě, že je teď tak vystrašený, při našem prvním setkání byl docela v pohodě. *V kanále jsi měl navrch a teď jsi v prdeli, co?*

„Připravit!“ zavelela jsem. Začala se mu podlamovat kolena, ale bojoval, aby zůstal stát. Nadechl se a kousl se do rtu.

„Zamířit!“

Vtom se sesunul k zemi, omdlel. Dav začal šilet, pískali, dupali a nadávali, že se poprava nekonala dle jejich představ. *Něco podobného se mi ještě nestalo, to je trapas.*

„Přivažte ho ke stožáru,“ rozkázala jsem. Když budou lidi moc nedočkaví, nebudeme čekat, až se probere.

Voják se rozběhl k autu pro lano.

„Paní, já mám provaz tady,“ vystoupl z řady čumilů nějaký dělník.

Že bych zapojila civilisty do poprav? Proč ne, lidi si víc váží toho, co si sami odpracují. Mávla jsem na něj, že ho může svázat. Pomohli mu další dva, omotali ho provazem od kotníků po ramena.

No jo, dej úkol vidlákům a takhle to poserou. „K tomu stožáru!“ pokárala jsem je, když ho zauzlovali na zemi.

Voják se vrátil s lanem.

„Tak ho pověsíme,“ navrhl dělník.

Čekala jsem, že ho oběsí, ne že ho pověsí půl metru nad zem nohama dolů. Probral se a asi se divil, co se děje.

„Teď se všichni klidte,“ zavelela jsem, vojáci utvořili řadu a lidi docela rychle pochopili, že není dobré stát ve směru palby popravčí čety. Stará švadlena ale zůstala na místě. *Co je zase tohle?*

Přistoupila až k němu, sundala mu z očí pásku a zapíchla mu do ramene špendlík. „Tohle je za porcelán po mamince,“ pak další do boku, „tohle je za lidi ve Varšavě.“

Dav naprosto šlel, po každém špendlíku, který skončil po hlavičku v těle nebožáka, tleskali, smáli se a skandovali. Líbilo se jim, jak se marně mrská. Přes rámus jsem zaslechla jen jeho výkřiky „au, au“. Přidalo se k ní několik dalších žen a během chvilky z něj byl jehelníček. Nakonec mu do těla vrážely všechno, co bylo po ruce – spony, malé nůžky i pera.

Trochu mě znepokojoval stále větší shluk přímo u odsouzence, chlapi o něj pálili cigarety, to už řval hlasitěji. Kůže mu v malých kruzích po nedopalcích černala a dělaly se na ní puchýře. V jednu chvíli začal hořet jasným plamenem, ale někdo ho uhasil.

„Tak už by to stačilo, ne?“ marně jsem volala, aby se rozestoupili.

Vůbec mě neslyšeli. Ale nechtělo se mi proti nim zasahovat nějak razantněji. Uhnuli až dědkovi s kladivem, který mu rozmaširoval kolena. Pak se z nacisty stal boxovací pytel, a nakonec nastoupili chlapi s násadami od krumpáčů a košťat, aby mu dolámali nohy.

Novinář si vybalil fotoaparát, aby mohl zachytit drama na náměstí. *Sakra, co ten tu dělá? Chce snad psát o zpackané popravě? Udělá z Rudé armády krvelačná zvířata, to nemůžu dopustit.* Přispěchala jsem k němu. Než jsem mu stihla cokoli říct, spustil: „Paní velitelko, tohle je naprosto úžasné!“ vypadal nadšeně. „Mohla byste jít k němu?“

„Jo, pojdte,“ povzbuzovali mě lidi a udělali mi místo vedle Rotta.

Fotograf se postavil za stativ s aparátem. „Už mám titulek: Rudá armáda nekompromisně trestá válečné zločince.“

Tak oni to myslí vážně! Jsem pro ně ikona, vzor a hrdinka. Moje ego rostlo.

Když fotograf dokončil práci, byla jsem rozhodnutá, že už Rotta popravíme, než se mučitelé zase pustí do díla. Prohlédla jsem si ho a on na mě zamžoural přes monokl na oku.

„Budu slavný. Sluší mi to?“ zachrčel.

„Vypadáš příšerně. Ale neboj, zítřejší noviny už neuvidíš.“

Lidi se začali smát mému žertu na účet odsouzení, poplácávali mě po zádech a chválili mě, jak jsem vtipná.

Počkám, až je to přestane bavit, rozhodla jsem se. Obyčejní lidé si taky chtějí nějak vychutnat trest za přikori, které jim Němci způsobili. Proč jim kazit zábavu? Prikázala jsem vojákově, ať přiveze auto, abychom se mohli posadit na korbu. Budeme tak mít přehled o celé situaci, a hlavně si už chci sednout. Dáme si aspoň čaj z termosky na zahřátí, začíná být zkurvená kosa. Dělník mu kleštěmi drtil prsty jeden po druhém, Rott jen hleděl na oblohu a snažil se nekřičet, aby lidi zbytečně nepovzbuzoval.

Po půl hodině už bylo zjevné, že jsou občané Lešna opatrní, aby jim nacista nezemřel moc brzy. Způsobovali mu drobná, ale bolestivá zranění – záměrně se vyhýbali úderům do břicha a do hlavy. Občas jsem zaslechla i jeho zoufalé „nein, nein bitte!“ a došlo mi, že to bude ještě na dlouho, tak jsem se přikryla dekou, abych neprochladla.

Setmělo se a nad Rottem se rozsvítil kužel světla z lampy. Přepadl mě hlad a chtělo se mi na záchod. Už jsem se odhodlávala učinit lynčování přítrž, když za námi přišla skupina lidí s jídlem.

„Jsme rádi, že se o naši bezpečnost tak staráte,“ pochválili mě. „Sláva Rudé armádě, smrt nacistům,“ zvolali a předali nám krmí.

Úplně mě to dojalo. *Rozhodla jsem se správně. Teď jsme pro ně hrdinové.*

Pustili jsme se do večere a Rott se přestal hýbat a křičet. Vypadalo to, že je konečně po něm. Občany přestal zajímat, tak odcházeli do svých domovů.

„V klidu to dojíme a pak ho odvezeme za město,“ rozhodla jsem s plnými ústy.

Než jsme s večerí skončili, náměstí se vylidnilo. Využila jsem toho a odskočila se vyčůrat do postranní uličky. *Tohle chlapům závidím, jenom se*

postaví ke zdi a hotovo. Když jsem se vracela, ozvalo se tiché zasténání.

On ještě žije? Asi zase jenom omdlel, to je neskutečnej srab! Kupodivu mě to potěšilo. Ještě není konec, můžu se mu vysmát a třeba si i sama bouchnout. Přistoupila jsem k němu a lehce ho strčila, aby se houpal.

„Říkala jsem, že všichni důstojníci Wehrmachtu budou viset...“

Třásl se jak osika.

„To se pořád ještě bojíte?“

„Je mi zima,“ zachraptěl.

Překvapilo mě, že byl najednou docela při smyslech. Jako by ho agónie opustila.

„Proč to děláte? Tohle si nezasloužím...“

„Lidi chtějí odplatu.“ A taky mě to baví.

„Nikoho jsem nezabíjel. Velel jsem demoličním jednotkám – odstřelovali jsme baráky. Civilisty jsme vyhnali, než jsme je zbourali.“

To ve mně chce vyvolat výčitky svědomí? Ani náhodou!

Vrazila jsem mu pěstí do obličeje. Odplivl krev a najednou se začal smát. Ne, přímo se chechtal. To mu přeskočilo? Spíš byl tak zoufalý, že se prostě z plna hrdla řehťal, až se zalykal, a u toho mu tekly slzy. Jenom mě tím vytáčel. Vší silou jsem mu vrazila pěstí do břicha, až mě zabořila ruka, ale nepřestal. Jen do toho začal ještě škytat.

„Jsem ráda, že vám tato situace přijde vtipná,“ šla jsem si sednout, abych počkala, až se uklidní.

Vydrželo mu to dobrých deset minut, pak už jen hleděl do země, zhluboka dýchal a popotahoval.

„Tak povídej, co tu bylo tak směšného?“ přistoupila jsem k němu.

„Já ani nevím. Asi že celou dobu, co jsem se skrýval, jsem se bál, že mě najdete a zastřelíte,“ zase se chvíli smál. „Ale tohle jsem nečekal!“

„Holt jsi exemplární případ, lidi jsou rádi, když můžou někoho potrestat.“

„Už tu žádní nejsou...“ naznačil, že bych to mohla ukončit. „Sakra, právě jsem se pochcal.“

Jo, všimla jsem si. Mimo krve z něj kapalo i hodně dalších tekutin.

„To je tak ponižující...“

Vytáhla jsem revolver a zamířila mu do obličeje.

„Nein, nein!“ vrtěl hlavou.

„Ne? Chceš tu viset dál? Aby tě lidi zase mučili?“ zbraň jsem sklonila.

„Ty lidi... Většinu z nich znám osobně.“

„No a?“ *Proč to natahuje? Nechce se mu umřít?*

„Měli na sobě oblečení, které jsem šil. Byli tak nadšení a děkovali mi, když jsem je za pár zlotých oblékl.“

„A pak se dozvěděli, že jsi nacista.“

„To věděli už dávno. A nevadilo jim to, když jsem jim prokazoval službu. Šil jsem dnem i nocí, abych trochu odčinil, že jsem jim zničil domov.“

„A teď už tě nepotřebují, tak si na tobě aspoň vylili zlost.“

„Jo,“ povzdechl si.

„A co jsi čekal? Že srovnáš Varšavu se zemí, utečeš kanálem a pak se usadíš v Lešně, budeš si šít a žít normální život?“

„Doufal jsem,“ zakašlal a vyplivl krev. „Jsem naštvaný. Využili mě. A vy...“ váhal, jestli mi vůbec něco říkat, ale nejspíš zhodnotil, že horší to být už nemůže, „...postřelil jsem vás v sebeobraně. Místo toho, abyste mě důstojně popravila, necháte mě umučit?“

Začala jsem se smát. „Ty si myslíš, že se ti mstím za to, žes mě připravil o nohu? Věř mi, prostě to tak vyšlo. Kdyby to bylo osobní, vypadalo by to takhle...“

Bez váhání jsem ho střelila do kotníku. Jeho řev musel probudit lidi v celém městě. Počkala jsem pár minut, než to rozdýchá, a pak vytáhla cigarety. „Ještě tohle ti dlužím,“ jednu jsem mu vložila do úst a připálila.

Moc dobře se mu nekouřilo, s rozseknutým rtem a vymlácenými zuby měl co dělat, aby mu cigareta nevypadla. Dala jsem si taky a mlčky se bavila nad tím, jak s ní zápasí. Pak jen vyplivl nedopalek, který při dopadu do louže krve a moči zasyčel.

„Jsme pryč docela dlouho a jsem utahaná,“ protáhla jsem se. „Chlapi, jedem,“ zavelela jsem vojákům.

Rott se vyděsil. „Počkejte!“

„Copak?“ přistoupila jsem těsně k němu. *Chci to slyšet, dělej, škemrej o smrt.*

„Nenechávejte mě tu. Prosím.“

„Hm, ty se už nechceš vidět s těmi milými lidmi, kterým jsi ušil oblečení? S těmi Poláky, které jsi celou válku masakroval?“

„Prosím!“

„Tak co chceš?“

Nejspíš mu došlo, na která slova čekám a jen ho trápím. Ale nechtěl prosit o smrt. „Scheiße,“ odfrknul. „Já nechci umřít. Nic zlého jsem neudělal, jenom jsem poslouchal rozkazy!“

„Dobře,“ usmála jsem se a zamířila k autu.

Věděl, že jeho naděje na konec utrpení mizí. Musel si dodat hodně odvahy, aby řekl: „Zastřelte mě, prosím!“

„Cože? Nějak jsem nerozuměla...“ vrátila jsem se k němu.

Zhluboka se nadechl, zadíval se mi do očí a zopakoval, tentokrát rusky: „Pristreli menja, požalujsta!“

Určitě to pro něj bylo extrémně ponižující, škemrat o smrt v jazyce jeho nepřítele. Pochopila jsem, jak moc zoufalý asi je. Zamířila jsem mu do obličeje. V jeho očích byl znát obrovský strach a téměř nedýchal.

„Tak chceš umřít nebo ne? Před chvílí jsi říkal...“

„Sakra ženská! Jste normální?!“ začal na mě křičet. „Vy jste prostě svině! Tohle se nedělá! To je tak zlý...“

Rozesmálo mě to. *Jen do toho, vyuztekej se! Takhle prská správný nacista.*

„Scheiße! Scheiße! Jste horší, než...“

Stiskla jsem spoušť.

Zastávka u Brna, Česká republika, 9. 1. 2019

Hana i Ema zíraly s otevřenými ústy na usměvavou stařenku popíjející vodku, jedna na druhou, na fotografii Rotta a běhal jim mráz po zádech.

„Nakonec jsme ho tam nechali, nechtělo se nám s ním tahat, už jsme byli moc unavení,“ Zlata své zážitky vyprávěla jako pohádku na dobrou noc.

„Tys to věděla?“ zašeptala Ema.

Hana zavrtěla hlavou a opatrně se zeptala: „Babi, a ty nemáš výčitky, žeš

udělala něco špatně?“

„Ale tak bála jsem se, že jo. Vojáci se na mě mračili a celou cestu zpátky ani jeden nepromluvil. Teda jeden zvracel. Asi na mě byli naštvaní, tak jsem si říkala, že jsem to s tou svojí iniciativou možná přehnala. Začínala jsem se bát, že mě vedení sprdne.“

„A pak?“

„Pak přišlo ráno. Nadporučík si mě zavolal a ukázal mi noviny,“ dobelhala se ke krabičce za televizí a vystrachala ústřížek s fotografií, na které stála vedle svázaného ubožáka visícího na pouliční lampě, „a za odvedení dobré práce mě doporučil Lidovému komisariátu vnitřních záležitostí. Život Leutnanta Ericha Rotta sice skončil, ale ten můj právě začal.“

Ema si prohlédla kus novin a zvedl se jí žaludek. Podala ho Haně a ta na ústřížek jen vyděšeně zírala.

„Víš, i když budeš dřít jak mezek, celý svět nespasíš. Ale můžeš mu ukázat, jak se to dělá, a svět se o sebe postará sám. Civilisti se pak už nebáli vzít spravedlnost do vlastních rukou, když věděli, jak na to. Na stožáru skončil kdejaký nácek nebo antikomunista a vlastně veškerou práci za mě odvedli obyčejní lidé.“

Obě dívky bez hnutí seděly a snad ani nedýchaly.

„Takže toť k tvému studiu,“ pohlédla na Emu, „je jedno, jestli jsi chlap nebo baba, když děláš svoje povolání pořádně a svědomitě, dočkáš se uznání a odměny.“

Zvedly se a beze slova odcházely.

„Proto jsem to dotáhla tak daleko, však díky mně...“

Už to neslyšely, zavřely za sebou dveře a na vodku ani nepomyslely. Sešly schody a mlčky se posadily na gauč. Hana doposud netušila, že spí pod jednou střechou s psychopatem a vrahem. Oběma bylo jasné, že historka byla pravdivá a nejspíš ji Zlata nikdy nikomu nevyprávěla.

Ema se po půlhodině přemítání chopila mobilu. „Zavolám tágo, tady spát nebudu. Promiň.“

Hana rozklepanýma rukama vrátila učebnici „Sociologické teorie genderu“ do knihovny, jako by ji už nikdy nechtěla vidět. „Můžu jet s tebou?“